

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ με απλά λόγια

Χαρίκλεια Τερζητάνου

Δασκάλα

**Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων
Διεύθυνσης ΠΕ Αν. Θεσσαλονίκης**

Τι είναι «ρατσισμός»

- Η αντίληψη εκείνων που πιστεύουν ότι η δική τους φυλή **είναι ανώτερη από τις άλλες**, που η φύση τις έχει καταδικάσει σε κληρονομική κατωτερότητα.
- Η διάκριση σε βάρος ατόμων, κοινωνικών ομάδων ή κατηγοριών ατόμων, που προσδιορίζονται με βάση τα φυλετικά ή και πολιτισμικά τους χαρακτηριστικά, με συνέπεια την ανάπτυξη **αισθήματος υπεροχής και ανωτερότητας** προς αυτούς.
- Η συμπεριφορά που εκδηλώνεται με **υπεροψία, καχυποψία, περιφρόνηση, απομόνωση, περιθωριοποίηση, απόρριψη, φόβο, φαινόμενα βίας** απέναντι σε άτομα που διαφοροποιούνται ως προς τα πολιτισμικά (ήθη, έθιμα, τρόπο ζωής) τους χαρακτηριστικά.

Π.χ. ο ρατσισμός του Γ' Ράιχ απέναντι στους Εβραίους

Τι είναι «κοινωνικός ρατσισμός»

- Ο ρατσισμός που υπάρχει μεταξύ των ανθρώπων που ανήκουν σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες
- Αφορά διακρίσεις βασισμένες σε πολιτικές, ιδεολογικές, πνευματικές, οικονομικές, πολιτιστικές, φυλετικές, σωματικές διαφορές κ.ά.
- Στρέφεται εναντίον ανίσχυρων και αδύνατων κοινωνικών ομάδων, που διαφέρουν από τους άλλους συνανθρώπους τους ως προς τον τρόπο ζωής, το θρήσκευμα, τις αντιλήψεις τους, τις ερωτικές επιλογές τους, το φύλο τους, την εμφάνισή τους κ.ά.

Π.χ. ο ρατσισμός απέναντι στους άστεγους είναι μια μορφή κοινωνικού ρατσισμού

Τι είναι «προκατάληψη»

- Εκδήλωση εύνοιας ή συνηθέστερα δυσμείας για κάποιον ή για κάτι, η οποία διαμορφώνεται εκ των προτέρων
- Προδιάθεση - στάση απέναντι σε πρόσωπα ή σε ομάδες, η οποία δε βασίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια και δεδομένα

Π.χ. Ένας νέος συνάδελφος ή ένα νέος μαθητής δεν είναι ιδιαίτερα εκδηλωτικός την πρώτη του μέρα στο σχολείο. Χωρίς να προσπαθήσουμε να τον πλησιάσουμε και να του μιλήσουμε, συμπεραίνουμε ότι έχει αντικοινωνική συμπεριφορά.

Τι είναι «στερεότυπο»

- Οι αντιλήψεις που έχουμε ως αποτέλεσμα προκαταλήψεων απέναντι σε άτομα, ομάδες και ιδέες.
- Αυτό που γίνεται ή που εμφανίζεται πάντα με την ίδια μορφή, που επαναλαμβάνεται με τον ίδιο τρόπο.

Π.χ. Οι άντρες είναι πιο «δυνατοί» από τις γυναίκες.

Όταν κάποιος που ανήκει σε μια στερεοτυπικά απειλούμενη ομάδα (π.χ. Αλβανοί μετανάστες) κάνει κάτι που επιβεβαιώνει το στερεότυπο (π.χ. κλοπή), τότε το στερεότυπο ενισχύεται. Αντίθετα, όταν κάτι δεν ταιριάζει με το στερεότυπο (π.χ. ένας Αλβανός βρίσκει χρήματα και τα επιστρέφει), τείνουμε να το αγνοούμε και να το αποδίδουμε σε τρίτα χαρακτηριστικά (εξαίρεση, υπάρχουν και καλοί Αλβανοί κλπ.).

Τι είναι «στερεότυπο»

Το πείραμα της κούκλας

Τα παιδιά, πριν κλείσουν την πρώτη δεκαετία της ζωής τους, πιστεύουν ήδη πως τα άσπρα παιδάκια είναι καλά κι έξυπνα και τα μαύρα όχι. Το τραγικό; Ακόμα και τα μαύρα παιδάκια φαίνονται να πιστεύουν το ίδιο!

<http://www.kar.org.gr/2014/09/06/%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CE%BA%CE%BB%CE%B1%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-clark-1939/>

<https://www.youtube.com/watch?v=6A1LFYUJMTs>

Διάφορες έρευνες κατά τις δεκαετίες του 60' και του 70' έδειξαν πως οι αφροαμερικανοί τα πήγαιναν καλύτερα στα IQ τεστ όταν τους λέγανε ότι κάνανε άσχετα τεστ που δεν είχαν σχέση με τις νοητικές τους ικανότητες, αλλά και όταν πίστευαν ότι τα αποτελέσματά τους θα συγκριθούν με πληθυσμό αφροαμερικανών, παρά όταν νόμιζαν ότι θα συγκριθούν με λευκούς!

Ο «κοινωνικός ρατσισμός» στο σχολείο

- Βάση φύλου (αγόρια – κορίτσια)
- Βάση εξωτερικής εμφάνισης (ειδικές σωματικές ανάγκες, παχυσαρκία, ύψος, ρούχα, μαλλιά, αξεσουάρ ...)
- Βάση των ικανοτήτων (μαθησιακές δυσκολίες, αθλητικές επιδόσεις ...)
- Βάση επιλογής φίλων (αγόρι κάνει παρέα με κορίτσια και το αντίθετο...)
- Βάση θρησκείας
- Βάση καταγωγής (αλλοδαποί, πρόσφυγες, μετανάστες...)
- Βάση κοινωνικής τάξης (πλούσιοι, φτωχοί, άστεγοι...)
- Βάση οικογένειας (διαζευγμένοι γονείς, φυλακισμένος ή ναρκομανή γονιός, γονέας που αυτοκτόνησε ...)

Βασικά αίτια του «κοινωνικού ρατσισμού» στο σχολείο

1. Είναι διαφορετικό, άρα δεν το ξέρω, άρα μου είναι ξένο, άρα το απορρίπτω.
(Ξένο: που δε μου είναι οικείο, που μου είναι άγνωστο ή που δεν έχει σχέση μ' εμένα)
2. Το θαυμάζω, θα ήθελα να του μοιάσω, δεν μπορώ, άρα το μειώνω - περιφρονώ.
3. «Ξέρω» ότι δεν είναι καλό, άρα το φοβάμαι, το χλευάζω για να το μειώσω ή το πολεμώ.

Συνέπειες «κοινωνικού ρατσισμού»

Ο κοινωνικός ρατσισμός εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους:

- διακρίνει τους ανθρώπους σε δυνατούς-ανώτερους και αδύναμους-κατώτερους
- περιθωριοποιεί και αποκλείει ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και άτομα
- παραβιάζει απρόκλητα σημαντικά ανθρώπινα δικαιώματα
- μπορεί να οδηγήσει σε διχασμό, αναταραχές, επικίνδυνες για το άτομο/ την ομάδα / το κοινωνικό σύνολο βίαιες συμπεριφορές, ακόμα και στην εξόντωση του διαφορετικού

Σχετικά θεσμοθετημένα δικαιώματα

Στις 10 Δεκεμβρίου 1948 υιοθετήθηκε η Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ.

ΑΡΘΡΟ 1: Ελεύθεροι και ίσοι

https://www.youtube.com/watch?v=m2kIYgrGi5o&feature=player_embedded

Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση, και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφοσύνης.

ΑΡΘΡΟ 2: Όχι στις διακρίσεις

https://www.youtube.com/watch?v=LBOfgbAQ8R8&feature=player_embedded

Κάθε άνθρωπος δικαιούται να επικαλείται όλα τα δικαιώματα και όλες τις ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη, χωρίς καμία απολύτως διάκριση, ειδικότερα ως προς τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τις θρησκείες, τις πολιτικές ή οποιεσδήποτε άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την περιουσία, τη γέννηση ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση.

Σχετικά θεσμοθετημένα δικαιώματα

ΑΡΘΡΟ 19: Ελευθερία της έκφρασης

https://www.youtube.com/watch?v=jsmvBI1Pwmc&feature=player_embedded

Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης, που σημαίνει το δικαίωμα να μην υφίσταται δυσμενείς συνέπειες για τις γνώμες του, και το δικαίωμα να αναζητεί, να παίρνει και να διαδίδει πληροφορίες και ιδέες, με οποιοδήποτε μέσο έκφρασης, και από όλο τον κόσμο.

ΑΡΘΡΟ 29: Καθήκοντα

https://www.youtube.com/watch?v=Mg9nyG7_HB4&feature=player_embedded

2. Στην άσκηση των δικαιωμάτων του και στην απόλαυση των ελευθεριών του κανείς δεν υπόκειται παρά μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από τους νόμους, με αποκλειστικό σκοπό να εξασφαλίζεται η αναγνώριση και ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων, και να ικανοποιούνται οι δίκαιες απαιτήσεις της ηθικής, της δημόσιας τάξης και του γενικού καλού, σε μια δημοκρατική κοινωνία.

Σχετικά θεσμοθετημένα δικαιώματα

Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού του 1989 που την έχουν υπογράψει 191 χώρες και **είναι νόμος στην χώρα μας.**

ΑΡΘΡΟ 2: Απαγόρευση διακρίσεων

Όλα τα παιδιά είναι ίσα. Έχουν δικαίωμα να τα αντιμετωπίζουν χωρίς διακρίσεις λόγω της φυλής, του φύλου, της γλώσσας, της θρησκείας, των απόψεων, της περιουσίας, της κατάστασης, των ιδιαίτερων αναγκών ή της εμφάνισής τους.

ΑΡΘΡΟ 13: Ελευθερία έκφρασης

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να αναζητούν, να μαθαίνουν και να μεταδίδουν πληροφορίες και ιδέες, και να εκφράζονται ελεύθερα, μέσα από τον γραπτό ή προφορικό λόγο, την τέχνη ή άλλους τρόπους, αρκεί να σέβονται τα δικαιώματα των άλλων.

Σχετικά θεσμοθετημένα δικαιώματα

ΑΡΘΡΟ 19: Βία, παραμέληση, εκμετάλλευση

Τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από κάθε μορφή βίας, προσβολής, παραμέλησης, εγκατάλειψης, σωματικής, ψυχολογικής, πνευματικής ή σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης, όσο βρίσκονται στην ευθύνη των γονιών ή των κηδεμόνων τους ή άλλων προσώπων στα οποία αυτοί τα έχουν εμπιστευθεί.

Πρόληψη και αντιμετώπιση του «κοινωνικού ρατσισμού»

Ο κοινωνικός ρατσισμός δεν προλαμβάνεται ούτε αντιμετωπίζεται με «διδασκτισμό»: Πρέπει, για παράδειγμα κλπ.

Απαιτείται ειδική παιδεία, τόσο για την αποφυγή του όσο και για τη διαχείρισή του.

Βασικά εκπαιδευτικά μέσα αποτελούν η «προσομοίωση» και η «ενσυναίσθηση».

Τα παιδιά, όταν έρχονται στο σχολείο, «κουβαλάνε» τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα της οικογένειάς τους και της κοινωνίας. Εάν δεν μπουν στο ρόλο του άλλου, πολύ δύσκολα μπορούν να κατανοήσουν τα αρνητικά στοιχεία και τις επιπτώσεις του κοινωνικού ρατσισμού και να καταλάβουν ότι το «διαφορετικό» δεν απειλεί, αλλά εμπλουτίζει τη ζωή μας.

...γιατί είναι εύκολο να αναγνωρίσεις

τη διαφορετικότητά σου,

αλλά πολύ δύσκολο να σέβεσαι

τη διαφορετικότητα του άλλου!

Γιώργος Ν. Στασινός

Πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου

Νεολαίας

ΔΕΝ ΕΙΜΑΙ ΡΑΤΣΙΣΤΗΣ...
ΑΥΤΟΣ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΣ!!!

